

«Мувофиқа карда шуд»
Шӯрои Ҳамоҳангсозии
фаъолияти маҷомоти санҷишӣ

аз « 26 » декабри соли 2022

Протоколи № 12

«Тасдиқ мекунам»
Раиси Кумитаи ҳифзи
муҳити зисти назди Ҳукумати
Ҷумҳурии Тоҷикистон

Шерализода Б.А.

аз « _____ » соли 2022

НОМГҶИ
меъёрҳои арзёбии дараҷаи таваккали фаъолияти
субъектҳои хоҷагидор дар соҳаи ҳифзи муҳити зист
барои соли 2023

Душанбе 2022

Номгӯи
меъёрҳои арзёбии дараҷаи таваккали фаъолияти субъектҳои хоҷагидор
дар соҳаи ҳифзи муҳити зист барои соли 2023

1. МУҚАРРАРОТИ УМУМӢ

1. Номгӯи меъёри арзёбии дараҷаи таваккали фаъолияти субъектҳои хоҷагидор дар асоси талаботи моддаи 1 ва сарҳати шашуми моддаи 6 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи санҷиши фаъолияти субъектҳои хоҷагидор» аз 25 декабри соли 2015, №1269, талаботи қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи Қоидаҳои муайян намудани меъёрҳои арзёбии дараҷаи таваккали фаъолияти субъектҳои хоҷагидор» аз 28 апрели соли 2017, №213 таҳия шудааст.

Дар Номгӯи мазкур мафҳумҳои асосии зерин истифода бурда мешаванд:
мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи санҷиши фаъолияти субъектҳои хоҷагидор - мақоми иҷроияи марказии ҳокимияти давлатӣ, ки барои татбиқи сиёсати давлатӣ оид ба соҳаи дастгирии соҳибкорӣ ваколатдор мебошад;

мақомоти санҷишӣ - мақомоти давлатие, ки мутобиқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон барои гузаронидани санҷиши фаъолияти субъектҳои хоҷагидор ваколатдор мебошад;

меъёрҳои арзёбии дараҷаи таваккал - маҷмӯи нишондиҳандаҳои миқдорӣ ва (ё) сифатии вобаста ба фаъолияти субъектҳои хоҷагидор, ки мансуб донишмандони онҳоро ба дараҷаҳои гуногуни таваккал муайян менамояд.

объекти санҷиш - фаъолияти субъектҳои хоҷагидор, ки дорои дараҷаи муайяни таваккал мебошад;

санҷиш - намуди фаъолияти мақомоти санҷишӣ оид ба омӯзиш, таҳлил, назорат ва муқоисаи фаъолияти субъектҳои хоҷагидори ба талаботи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон мувофиқат шуда;

субъектҳои хоҷагидор - шахсони ҳуқуқӣ (новобаста аз шакли моликият), аз ҷумла филиал ва намоёндагҳои шахсони ҳуқуқии хориҷӣ ва соҳибкорони инфиродие, ки фаъолияти соҳибкориро амалӣ менамоянд;

таваккал - эҳтимолияти ба миён омадани оқибатҳои манфӣ ва андозаи тахминии зарар дар натиҷаи фаъолияти субъектҳои хоҷагидор;

санҷиши нақшавӣ - санҷишест, ки аз ҷониби роҳбари мақомоти марказии санҷишӣ нисбати ба субъектҳои хоҷагидори мушаххас – соҳибкорӣ, дар асоси санҷишҳои нақшавии солона гузаронидашаванда сурат гирифта, ба меъёри арзёбии дараҷаи таваккалӣ мувофиқа гардонидани мешавад.

2. Дараҷаи таваккали субъектҳои соҳибкорӣ дар алоҳидагӣ (ҷудоғона) муайян гардида, дар ҳар як давраҳои таваккал, дар асоси меъёри мазкур муайян карда мешавад. Дар ҳолати аз нав дида баромадани меъёри мазкур дараҷаи таваккал аз ҷамъи умумии ҳолҳои додаси муайян карда шуда, дараҷаи таваккалӣ аз рӯи натиҷаҳои санҷишҳои қаблӣ тағйир меёбад.

2. МАҚСАДИ САНЧИШИ ФАЪОЛИЯТИ СУБЪЕКТҲОИ ХОҶАГИДОР

3. Мақсади гузаронидани санчиши фаъолияти субъектҳои хоҷагидор коҳиш додани хатари экологӣ барои саломатии шаҳрвандон, муҳити зист, амнияти ҷомеа, ҳифзи моликият тавассути таъмини риояи қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон аз ҷониби субъектҳои хоҷагидор дар раванди амалӣ намудани фаъолият мебошад.

4. Раванди гузаронидани санчиш фаъолияти субъектҳои хоҷагидорро боз намедорад.

3. МЕЪЁРҲОИ АРЗЁБИИ ДАРАҶАИ ТАВАККАЛИИ ФАЪОЛИЯТИ СУБЪЕКТҲОИ ХОҶАГИДОР

5. Санчиши фаъолияти субъектҳои хоҷагидор дар асоси дараҷаи таваккал мавриди санчиш қарор дода мешавад. Меъёрҳои арзёбии дараҷаи таваккал дар асоси сатҳи имконияти расонидани зарар дар натиҷаи фаъолияти субъекти хоҷагидор ба ҳаёт ё саломатии аҳоли, манфиатҳои молумулкӣ ва амнияти ҷомеа, ҳифзи муҳити зист, бо назардошти дараҷаи вазнинии оқибатҳои он, муайян карда мешавад.

6. Дар асоси меъёрҳои мазкур дараҷаи таваккал ҳангоми амалӣ намудани фаъолияти субъекти хоҷагидор дар соҳаи мансуб ба ваколати он арзёбӣ мегардад.

7. Сатҳи таваккали фаъолияти субъектҳои хоҷагидор бо дараҷаи таваккалии баланд, миёна ва паст муайян карда мешавад. Гурӯҳи субъектҳои хоҷагидор, ки дараҷаи таваккалиашон баланд мебошанд, набояд аз 10 фоиз зиёд бошад. Маълумот оид ба мансубияти субъекти хоҷагидор ба дараҷаи муайяни таваккалӣ ба ҳама дастрас мебошад.

8. Ба ҳар фаъолияти субъекти хоҷагидор мутобиқи миқдори ҳолҳои гирифташуда дараҷаи таваккалии зерин муайян карда мешавад:

- гурӯҳи дараҷаи таваккалнокиаш баланд - аз 90 то 100;
- гурӯҳи дараҷаи таваккалнокиаш миёна - аз 60 то 89;
- гурӯҳи дараҷаи таваккалнокиаш паст - аз 0 то 59.

Дараҷаи таваккали фаъолияти субъекти хоҷагидорӣ навтаъсис баъд аз аз дастрас шудани маълумот дар бораи субъекти хоҷагидори таъсисгардида муайян карда мешавад. Ҳангоми фаъолияти субъекти хоҷагидорӣ соҳибкорӣ муайян кардани якҷанд намуди фаъолиятҳои дигар бо дараҷаи арзёбӣ санчиш оид ба самтҳои дараҷаи паст, бо тартиби муқарраршудаи ҳамин дараҷа гузаронида мешавад.

9. Меъёри арзёбии дараҷаи таваккали соҳибкорӣ мазкур дар самти ҳифзи муҳити зист, ҳифзи гуногуни биологӣ, истифодабарии оқилонаи захираҳои табиӣ ва таъмини бехатарии экологии давлат пешбинӣ гардидааст.

Бо назардошти бузургии таваккали ҳамаи намудҳои санчишҳои субъекти соҳибкорӣ ба яке аз се дараҷаи таваккал: баланд, миёна ва паст дохил мешаванд.

10. Дараҷаи таваккал дар асоси меъёри таваккал, тибқи чадвали ягонаи холҳо ва ҷамъи умумии холҳо муайян карда мешавад. Дар ҳолати нишондоди холҳо аз 1 то 59 субъекти соҳибқорӣ ба дараҷаи паст дохилшуда, муҳлати санҷиши онҳо то 5 сол муқаррар шудааст. Дар ҳолати 60 то 89 хол будан субъекти соҳибқорӣ ба гурӯҳи дараҷаи миёна дохил шуда, муҳлати санҷиши онҳо то 3 сол муқаррар мешавад. Дар ҳолати аз 90 хол боло будан субъекти соҳибқорӣ ба гурӯҳи дараҷаи баланд дохил шуда, муҳлати санҷишашон то ду маротиба дар як сол муқаррар шудааст.

11. Дараҷаи таваккалӣ дар самти ҳифзи муҳити зист аз муайянкунии ҳаҷми ифлосшавии муҳити табиӣ, миқдор ва намуди ихроҷи партовҳо ба ҳавои атмосфера, рельефи маҳал, иншооти обтозакуни ва ҷойгиронии партов вобаста аст.

12. Вобаста аз дараҷаи таваккалии даврияти санҷиш тибқи талаботи қонунгузорӣ ва меъёрҳои муқарраршуда гузаронида мешавад. Барои ҳар як субъект дараҷаи таваккалӣ оид ба партов, партовҳои обӣ ва ҷойгиронии партовҳо муайян карда мешавад. Дараҷаи таваккалии субъект дар шакли умум, аз рӯи дараҷаи баландтарини таваккал ва аз рӯи намудҳои муайяншудаи ифлоскунандагӣ муайян карда мешавад.

13. Дараҷаи таваккалии субъектҳои хоҷагидор, ки фаъолиятшон ба партови моддаҳои зараровар ба ҳавои атмосфера алоқманд мебошад, аз рӯи муайян намудани категорияи хатарнокии корхона муайян карда мешавад.

14. Муайян намудани категорияи хатарнокии корхона аз рӯи таъсирнокии моддаҳои таркиби партовҳо ба ҳавои атмосфера бо формулаи зерин муайян карда мешавад:

$$K_{XK} = \sum_i^n \left(\frac{M_i}{\text{ҲИГ}_i} \right)^{a_i},$$

$$K_{XM} (\text{КОП}) = E (M_i / \text{ПДКсс}_i)^a,$$

ки дар инҷо :

i - миқдори моддаҳои ифлоскундаи партофташуда ба атмосфера;

M_i - ҳаҷми ихроҷҳои i -модда т/сол;

ҲИГ – ҳадди иҷозатии ғизлати миёнаи шабонарӯзии i - модда

A_i – константаи беандоза, ки имкон медиҳад дараҷаи зарароварии i ҳамон модда бо зарароварии гази сулфат муайян карда шавад.

Бузургии беандоза a_i аз синфи хатарнокии маводи ифлоскунда вобаста мебошад.

Бузурги модда	Синфи хатарнокии модда		
	1	2,3	4
A_i	1,7	1,0	0,8

Аҳамияти K_{XM} (КОП) дар шароите, ки $M_i/\text{ҲИГ}_{\text{мшр}_i} \leq 1.0$.

Дар ҳолати аҳамияти $M_i/\text{ҲИГ}_{\text{мшр}_i} < = 1.0$, аҳамияти K_{XK} (КОП) ба ҳисоб нагирифтаи ба 0 баробар мешавад.

15. Дар ҳолати маълум набудани аҳамияти шабонарӯзии ҳадди андозаи партов ба ҳавои атмосфера дар минтақаҳои аҳолинишин тибқи адабиётҳо, аҳамияти максималии яктарафӣи ҲАҒ (ҳадди андозаи ғизлатӣ) ва СБТТ (сатҳи беҳатарии таъсиррасонии тақрибӣ) барои ҳавои атмосфера дар минтақаҳои аҳолинишин то 10 маротиба камтар аз минтақаҳои ҷойи корӣ бояд бошад.

Дар ҳолати мавҷуд набудани маълумотҳо оид ба синфи хатарнокии моддаҳои ифлоскунанда барои ҳавои атмосфера дар минтақаҳои аҳолинишин бузургии 3-ро истифода мебаранд.

Барои моддаҳои ифлоскунандае, ки маълумот оид ба ҲАҒ ва ё СБТТ мавҷуд набошад, аҳамиятнокии КХМ (категорияи хатарнокии корхона) ба вазни партови моддаи партофташаванда баробар буда, ПХҒ ба 1,0 ва синфи хатарнокӣ ба - 03 баробар мешавад.

16. Дараҷаи хатарнокии субъектҳои соҳибкорӣ аз ҳисоби КХК вобаста аст:

Дараҷаи хатарнокӣ	Аҳамиятнокии КХК (КОП)	Ҳолҳо
Дараҷаи баланд	$ДХК \geq 10^6$	>90
Дараҷаи миёна	$10^6 > ДХК \geq 10^4$	60-89
Дараҷаи паст	$10^4 > ДХК$	0-59

4. ДАРАҶАИ ТАВАККАЛИИ ПАРТОВҲОИ ОБӢ

17. Дараҷаи таваккали субъектҳои хоҷагидор, ки фаъолиятшон ба партофтани партовҳои обӣ вобастаанд аз рӯи таркиб, таснифот ва ҳаҷми онҳо муайян карда мешавад.

18. Ба гурӯҳи дараҷаи таваккалнокии баланд - аз 90 то 100 риояи шартҳои зерин зарур аст:

- объектҳои, ки фаъолияти хоҷагидориашон ба партофтани партовҳои обӣ аз иншоотҳои гидротехникӣ, иншоотҳои обтаъминкунӣ, ба рельефи маҳал (сой, ҳавзаҳо, соҳилҳои хушки дарё) ва системаҳои коллекторӣ - дренажӣ марбут аст бе иншоотҳои обтозакуни фаъолиятшон манъ аст;

- объектҳои фаъолияти хоҷагидорӣ ва дигар намуди фаъолиятҳо бояд дар мувозинаташон ҳатман объектҳои фаъолияткунанда, ба монанди полоишгоҳҳо (хвостохранилище), анбори такшини моддаҳои партофташуда (шламохранилище) ва ғайраҳо бошанд;

- объектҳои, ки дар фаъолияти хоҷагидориашон ҳаҷми обҳои тозакардашуда ба обҳои партофташаванда баробар аст, бо ҳисоби сол /м³ ҳисоб карда мешаванд.

19. Ба гурӯҳи дараҷаи таваккалнокиаш миёна - аз 60 то 89 фаъолияти хоҷагидорие дохил мешавад, ки шартҳои зеринро бояд риоя намояд:

- субъектҳои, ки аз рӯи фаъолиятшон ба партофтани партовҳои обӣ аз иншоотҳои гидротехникӣ, обтаъминкунӣ, ба рельефи маҳал (сой, ҳавзаҳо, соҳилҳои хушки дарё) ва системаҳои коллекторӣ - дренажӣ баъд аз тозакуни марбут аст, низ бо ҳисоби сол /м³ ҳисоб карда мешаванд;

- субъектҳое, ки фаъолияти хоҷагидориашон оид ба партовҳои обӣ обҷамқунандаҳо, ахлотҷойҳо, септикҳо ва ғайраҳо танҳо баъд аз партофтан ё бурдан ба иншооти тозақунанда иттифода бурда мешавад.

19. Ба гурӯҳи дараҷаи таваккалнокиаш паст - аз 0 то 59 фаъолияти хоҷагидорие дохил мешаванд, ки бояд дорои шартҳои партовҳои обии ягона буда, аз гурӯҳи дигари объекти фаъолияти хоҷагидорӣ набошад.

5. ДАРАҶАИ ТАВАККАЛӢ ДАР САМТИ ҚОЙГИРОНИИ ПАРТОВҲО

20. Дараҷаи таваккали субъектҳои фаъолияти хоҷагидорие соҳибкорие, ки барои ташаккулёбии партовҳо равона шудааст, ба таснифи фаъолият вобаста аст.

21. Ба гурӯҳи дараҷаи таваккалнокиаш баланд - аз 90 то 100 дар самти партовҳо фаъолиятҳое, ки дохил мешаванд шартҳои зеринро доро мебошанд:

- фаъолияти ягонаашон ба ҷамъоварӣ, қабул ва коркарди партовҳо мансуб аст;

- дар мувозинаташ иншоотҳои гӯркунӣ ва ё нигоҳдори партовҳо (мавзёҳои нигоҳдории моддаҳои такшиншаванда, шлам (хвост), хоктудаҳои калон, маъдани оҳан, тилло ва ғайраҳо) дошта бошад;

- ҳаҷми ташаккулёбии партов бештар аз 100т/сол бошад;

- дар ҳолати фаъолияти хоҷагидорие партовҳои синфи дараҷаи хатарнокиашон 1 ва 2 ташаккул меёбад.

22. Ба гурӯҳи дараҷаи таваккалнокиаш миёна - аз 60 то 89 дар самти партовҳо фаъолиятҳои хоҷагидорие дохил мешаванд, ки дорои якчанд хосиятҳоианд:

- шумораи ташаккулёбии партовҳоиашон аз 1000 т/сол зиёд буда, истеҳсоли маъсулотҳои хоҷагии қишлоқ то 5 000 т/сол, корхонаҳои саноати хурукворӣ ва дигар корхонаҳо то 300 т/сол;

- дар вақти фаъолияти хоҷагидорӣ эҳтимолияти бавучудорие партовҳо дар назар буда, партовҳое ба вучуд меоянд, ки ба синфи на болотар аз 3 бояд мансуб бошанд.

23. Ба гурӯҳи дараҷаи таваккалнокиаш паст - аз 0 то 59 дар самти партовҳо фаъолиятҳои хоҷагидорие дохил мешаванд, ки дорои якчанд хосиятҳоианд:

- шумораи ташаккулёбии партовҳои аз 100 т боло набуда, барои корхонаҳои истеҳсоли маҳсулоти хоҷагии қишлоқ ва саноати хурукворӣ то 1000 т, барои дигар корхонаҳо набояд то 10 т ва то 60 тон /сол бояд бошад;

2) дар ҳолати истеҳсол партовҳои хатарнокиашон поёнтар аз 4 мебошад.

6. ДАРАҶАИ ТАВАККАЛНОКӢ ДАР САМТИ ОЛАМИ НАБОТОТ ВА ҲАЙВОНОТ

24. Субъектҳои хоҷагидорие, ки асосан дар самти истифода ва ҳифзи олами ҳайвонот фаъолият мебаранд, хоҷагиҳои шикорӣ ба ҳисоб мераванд. Тибқи шартномаҳои басташуда назорати ҳудуди вобасташуда, аз ҷумла пешгирии шикори ғайриқонунии ҳайвонот, таъмини ҳурукворӣ дар фасли

зимистон ва таъмини шароити мусоид барои популятсияи онҳо ба зиммаи онҳо гузошта шудааст, ки хавфи таъсиррасониho кохиш медиҳад.

Бинобар ин, вобаста ба омилҳои бавучудовардаи хавф дар фаъолияти хоҷагиҳои шикорӣ дараҷаи таваккалнокии ин намуд субъектҳои хоҷагидор ба дараҷаи таваккалнокии миёна мансуб доништа шуда, дар се сол як маротиба мавриди санҷиш қарор дода мешавад.

25. Субъектҳои хоҷагидоре, ки ба истифодаи олами наботот дохил мешаванд, тибқи таҳлилҳо ва омӯзиши оқибатҳои номатлуби истифодабарии ғайриоқилонаи он ба дараҷаи таваккалнокии баланд мансуб доништа мешаванд. Чунки аксари намуди олами набототи истифодашаванда нодир буда, дар сурати чамбоварии зиёди он метавонад дар экосистемаи табиӣ аз байн бурда шаванд. Бинобар ин, санҷиши фаъолияти ин гуна субъектҳо дар як сол як маротиба гузаронида мешавад.

Бо мақсади ҳифзи дигар объектҳои ҳифзи муҳити зист, аз ҷумла дар самти наботот ва ҳайвонот, ки ҳамчун субъекти хоҷагидор ба ҳисоб намераванд, тибқи талаботи қонунгузори соҳавӣ мунтазам ва ё дар ҳолатҳои зарурӣ амалиётҳои назоратӣ гузаронида мешавад.

Чадвали
муайян намудани арзёбии дараҷаи таваккалии субъектҳои хоҷагидор

№	Соҳаҳо ва самти фаъолият	Ҳаво			Партов			Об		Холҳо				Ҳамаги холҳо		Дараҷаи таваккал	
					I	II	III	I	II								
		1	II	III	Бштар аз 100г	50-100г	То 50гон	Бе тозакуний	Бо тозакуний	Ҳаво	Партов	Об	Замин	Баланд	Миёна	Паст	
	1	3	4	5	6	7	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
1	Коркарди пахта		1					1		1	50	25	25	100	1		
2	Коркарди ширу гӯшт			1			1		1		25	25	25	75		2	
3	Истеҳсоли яхмос							1		1	0	25	25	50			3
4	Истеҳсоли ҳасиб			1				1		1	25	25	25	75		2	
5	Истеҳсоли маҳсули шир			1				1		1	25	25	25	75		2	
6	Истеҳсоли Панир			1				1		1	25	25	25	75		2	
7	Истеҳсоли равған			1			1			1	25	50	25	100	1		
8	Коркарди ғаладона			1				1		1	25	25	25	75		2	
9	Истеҳсоли шолӣ			1				1		1	25	25	25	75		2	
10	Коркарди меваю-сабзавот			I				1			25	25	25	75		2	
11	Консерва барорӣ			1				1		1	25	25	25	75		2	
12	Истеҳсоли меваи хушк			1				1		1	25	25	25	75		2	
13	Истеҳсоли нушокиҳои ташнашикан									1		25	25	50			3
14	Истеҳсоли машруботи спиртӣ	1						1		1	50	25	25	100	1		
15	Истеҳсоли пиво							1		1	0	25	75	50			3

16	Тамоқуи ферментонидашуда			1			1		1	25	25	25	75		2	
17	Истеҳсоли маҳсулотҳои каноддӣ						1		1	0	25	25	50			3
18	Истеҳсоли маҳсулотҳои нонӣ						1		1	0	25	25	50			3
19	Коркарди шолӣ			1			1		1	25	25	25	75		2	
20	Коркарди пушт		1				1		1	50	25	50	125	1		
21	Коркарди маъданҳои кӯҳӣ									80	80	80	240	1		
22	Истеҳсоли маҳсулотҳои сохтмонӣ			1			1		1	25	25	25	75		2	
23	Истихроҷи нафту газ	1				1			1	50	50	25	125	1		
24	Саноати сабук			1			1		1	25	25	25	75		2	
25	Саноати бофандагӣ			1			1		1	25	25	25	75		2	
26	Ресандагӣ			1			1		1	25	25	25	75		2	
27	Дузандагӣ			1						25	25	25	75		2	
28	Истеҳсоли матоъ			1						25	25	25	75		2	
29	Коркарди пилла			1			1		1	25	25	25	75		2	
30	Пахтаозакунӣ			1			1		1	25	25	25	75			
31	Энергетика	1												1		
32	Истеҳсоли барқ			1			1		1	25	25	25	75		2	
33	Таъминкуни барқ			1			1		1	25	25	25	75		2	
34	корҳои мелеротивӣ			1											2	
35	Сохтмон			1					1	25	25	25	75		2	
36	Тандурустӣ			1		1			1	25	50	25	100	1		
37	Хизматрасонии маишӣ			1		1			1	25	25	25	75		2	
38	Хуроки умумӣ (рес.кафэ ва гай.)			1			1		1		25	25	50			3
39	Бозорҳо					1			1		80	25	105	1		

